

København, 9. september 2011

Vidensamfundets vindere. Hvordan får vi alle med?

- Forskning og udredning af køn og læring på ungdomsuddannelserne

Baggrund

Der finder i disse år nogle gennemgribende forandringer sted i relation til unge mænds og kvinders adfærd og veje gennem det danske uddannelsessystem. Unge mænd synes i højere grad end unge kvinder at mangle motivation for og lyst til at uddanne sig. Fortsætter denne udvikling, vil fremtidens vidensamfund være kendetegnet ved et stort og helt overvejende mandligt "proletariat" uden erhvervskompetencegivende uddannelse og med en usikker tilknytning til arbejdsmarkedet. Den velkendte sociale forskel i forhold til uddannelse er godt i gang med at blive suppleret af en lige så påtrængende og måske mere kompliceret kønsforskelse.

Hovedtendenserne er:

- De unge mænds uddannelsesfrekvens er markant lavere end de unge kvinders, både hvad angår ungdomsuddannelse og videregående uddannelse. Mens 51% af kvinderne er i gang med en videregående uddannelse inden de bliver 25 år gælder det kun for 34% af drengene (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 2011)
- Flere unge mænd end unge kvinder falder fra ungdomsuddannelserne.
- Mændenes skolepræstationer er lavere end kvindernes, navnlig i grundskolen, men i mindre grad også i gymnasiet (Pisa 2010, EVA 2005).
- Der er fortsat en udbredt kønsopdeling i mænds og kvinders uddannelses- og karrierevalg,

Drengenes faldende uddannelsesniveau er derfor blevet et vigtigt fokusområde, bl.a. i forhold til at realisere målsætningen om, at 95 % af alle unge skal have en ungdomsuddannelse. Der mangler imidlertid viden om, hvorfor vi ser disse massive kønsforskelle – herunder hvad de betyder for hhv. drenges og pigers lyst til læring og fastholdelse i uddannelsessystemet. Der mangler også viden om, hvad vi kan gøre for at afhjælpe problemet. Skal vi have særlige pædagogiske tilbud til hhv. drenge og piger? Eller er der brug for mere strukturelle og kulturelle ændringer af uddannelses- og vejledningssystemet? Hvad skal der til for at øge såvel drenges som pigers lyst til at uddanne sig? Spørgsmålene er mange, og de fyger omkring i den offentlige debat. Det samme gør forskellige forklaringer på, hvorfor udviklingen har taget denne drejning.

Medlemsskolerne i Forum **100%** er gået sammen om et fælles forsknings- og udviklingsprojekt, der undersøger sammenhængen mellem kønsforskelle og læring i ungdomsuddannelserne.

Center for Ungdomsforskning står for at gennemføre projektets forskningsdel.

Denne projektbeskrivelse vedrører projektets første fase, der har karakter af forskning og udredning som en *forundersøgelse til den senere udviklingsfase*.

Formålet med den indledende undersøgelse er at udpege udviklingsområder, som de deltagende skoler kan arbejde videre med i den næste fase af forsknings- og udviklingsprojektet. Der vil – sideløbende med undersøgelsen – blive arbejdet med at søge finansiering til denne fase.

Tidsramme

Forsknings- og udredningsdelen gennemføres i perioden 1. september 2011 til januar 2013.

København, 9. september 2011

Fokus for forsknings- og udredningsdelen

Fokus for forsknings- og udredningsprojektet er at afdække, hvilken betydning elevernes køn har for deres læring og lyst til uddannelse. Herunder den betydning, læringsmiljøet og uddannelseskulturen på de enkelte skoler og praktiksteder samt de unges indbyrdes kultur har for dette samspil. Gennem spørgeskemaer, interviews og etnografisk inspirerede metoder vil vi undersøge, hvilken betydning køn har i skolernes og de unges dagligdag og uddannelsespraksis for på den baggrund at indkredse udviklingsområder, som skolerne kan arbejde videre med.

Projektet sigter mod at besvare følgende spørgsmål:

- Hvilken betydning har den pædagogiske praksis og dagligdag på ungdomsuddannelserne for hvordan kønsforskelle skabes og opretholdes? I hvilket omfang er der forskel på forskellige ungdomsuddannelser - og hvorfor?
- Hvilken betydning har de unges indbyrdes kultur for skabelse og opretholdelse af kønsforskelle?
- Hvilken betydning har kønsforskelle for:
 - Elevernes lyst og motivation for uddannelse
 - Frafald og gennemførelse
 - Elevernes lærings- og uddannelsesstrategier
 - Elevernes uddannelses- og karriereplaner – og de fremtidsorienteringer, de relaterer sig til.
- Hvor kan der sættes ind – organisatorisk og pædagogisk – hvis både piger og drenges uddannelsesfrekvens skal øges? Hvordan får vi alle med?

Design for dataindsamlingen

Undersøgelsen vil involvere dataindsamling på flere forskellige niveauer. Samtidig vil den aktivt involvere skolerne i at indsamle og analysere data, der belyser kønsforskelles betydning i deres undervisningspraksis og skolekultur.

	Indsamlingsmetode	Involverede
1.	Spørgeskemaundersøgelse. Undersøgelsen kortlægger sammenhængen mellem køn og en række centrale faktorer så som social og etnisk baggrund, uddannelsesvalg, trivsel, erhvervs erfaring, karakterer og fremtidige job- og uddannelsesplaner.	Spørgeskemaet besvares af 1. årselever fra alle case skoler.
2.	Kulturanalyse af egen praksis. Her indsamler underviserne fra case-skolerne selv empiri fra deres egen skolepraksis, fx ved at observere et lærermøde, facilitere en elevdiskussion, gennemføre en stileøvelse mv. Dermed opnås et insidertilbud på den betydning, køn har i den daglige praksis og kultur.	Alle case-skoler indgår i dette arbejde. Center for Ungdomsforskning står for at udarbejde analyseværktøjer og for at introducere til og samle op på skolernes materiale. Dette gøres i forbindelse med regionale netværksmøder.
3.	Interviews med udvalgte elever. Fokus er at afdække kønsforskelles betydning for elevernes lyst til og motivation for uddannelse samt de læringsstrategier, eleverne benytter sig af.	Interviewene gennemføres af Center for Ungdomsforskning. Interviewene vil blive gennemført anonymt på otte af case-skolerne.
4.	Observation af undervisnings- og vejledningspraksis samt læringsmiljø anonymt på nogle af case-skolerne. Fokus er her at afdække, hvilken betydning forskellige undervisnings-, praktik- og vejledningsformer har for	Observationerne gennemføres af Center for Ungdomsforskning. Observationerne vil blive gennemført anonymt på otte af case-skolerne.

København, 9. september 2011

	forskellige elevgruppers læringsstrategier – både generelt og inden for hvert af kønnene.	Der vil desuden blive indsamlet empiri i forbindelse med vejledning på et vejledningscenter.
--	---	--

Bemanning af forskergruppe

Undersøgelsen gennemføres af forskere fra Center for Ungdomsforskning. Følgende forskere vil indgå:

- Noemi Katznelson (centerledelse)
- Camilla Hutters (projektledelse)
- Line Duwe Konnerup (videnskabelig assistent)
- Mette Lykke Nielsen, post doc
- Rikke Brown (videnskabelig assistent)

Derudover vil Birgitte Simonsen og Knud Illeris være tilknyttet forskningsprojektet som konsulenter. Endelig vil der blive etableret et samarbejde med forskere fra Institut for Læring og Filosofi ved Aalborg Universitet.

Arbejdet i forskergruppen vil bl.a. være organiseret i fælles analysemøder, hvor der arbejdes med fælles kodning, analyse af centrale temaer mv. Der vil blive afholdt minimum fem analysemøder i undersøgelsesperioden.

Projektorganisering

Case-skolerne organiseres i fire regionale netværk. To netværk for Sjælland/Fyn – hhv. et for erhvervs- og produktionsskoler og et for gymnasiale uddannelser, samt to netværk for jyske skoler – hhv. et for erhvervs og produktionsskoler og et for gymnasiale uddannelser. Netværkene vil bl.a. danne ramme for arbejdet med kulturanalyse af egen praksis samt for præsentation af delresultater.

Der afholdes minimum to møder i hvert netværk i undersøgelsesperioden. De øvrige tilmeldte netværksskoler i Forum100% inviteres med til et eller to af møderne.

Den overordnede projektstyring og koordination vartages af Forum 100%. Der nedsættes en projektgruppe bestående af repræsentanter fra CeFu, repræsentanter fra Forum 100 samt Birgitte Simonsen. Projektgruppen mødes ca. kvartalvis

.Endelig vil der blive nedsat en følgegruppe bestående af centrale ressourcepersoner, der kan understøtte projektets gennemførelse. Følgegruppen mødes 1 gang midt i projektperioden. Følgegruppen vil have følgende sammensætning:

- Camilla Hutters, projektleder, Center for Ungdomsforskning
- Noemi Katznelson, centerleder, Center for Ungdomsforskning
- Birgitte Simonsen, Direktør i Simonsen & Illeris
- Ulla Eriksen, leder, Forum100%
- Finn Arvid Olsson, formand, Forum100%
- Kurt Trangbæk, næstformand, Forum100%
- Per Fibæk, professor, DPU, Århus Universitet
- Palle Rasmussen, professor, Aalborg Universitet

Output

Undersøgelsens resultater vil blive præsenteret i en rapport samt på et afsluttende seminar for alle Forum100%'s tilmeldte skoler til projektet. Seminariet afholdes Rapporten og seminaret vil komme med illustrative eksempler på, hvilken betydning kønsforskelle har for elevernes læring og for deres

København, 9. september 2011

motivation og lyst til videre uddannelse. Rapporten vil desuden udpege udviklingsområder, som skolerne kan arbejde videre med.

De skoler, der er tilmeldt som caseskoler, vil desuden få en institutionsrapport med udvalgte data fra spørgeskemaundersøgelsen.